

SOPHIA SLAVICA

Sborník
prací věnovaných
PhDr. Žofii Šarapatkové
k osmdesátým
narozeninám

Uspořádali
Vít Boček a Bohumil Vykypěl

Brno 2014

Sborník vychází za podpory grantu Grantové agentury České republiky Etymologický slovník jazyka staroslověnského: završení generačního projektu (reg. č. 13-17435S).

Editors © Vít Boček, Bohumil Vykypěl, 2014

This edition © Tribun EU, 2014

ISBN 978-80-263-0734-1

K pojmu fonologické slovo v češtině

Aleš Bičan

1. Termín *fonologické slovo* se v české lingvistice nebo v popisech češtiny neobjevuje a pokud ano, bývá zpravidla udáván ve výčtu synonymum pojmu *přízvukový takt*. Jiné termíny, které jsou v této souvislosti zmiňovány, jsou *fonetické slovo* a *prozodické slovo* (srov. Palková 2010, 8). Pravděpodobně jedinou výjimkou je Henry Kučera, který fonologické slovo ve své analýze češtiny používá a zároveň ho odlišuje od přízvukového taktu (Kučera 1961; viz §3). Naproti tomu v kontextu mezinárodní lingvistiky se termín v anglickém znění *phonological word* objevuje velmi často především v souvislosti s tzv. prozodickou fonologií (Nespor – Vogel 1986; Reviathiadou 2011). I tam ale bývá spojován s přízvukovým taktem (resp. přízvuk je jedním z diagnostických testů fonologického slova).

Motivací pro zavedení pojmu *fonologické slovo* je to, že na řečové jevy lze pohlížet ze dvou úhlů, z gramatického a z fonologického, přičemž oba úhly nám dovolují chápat tyto jevy jako určitým způsobem organizované. Z gramatického hlediska můžeme některé aspekty řečových jevů popsat jako věty, syntagmata, slova nebo morfémy, kdežto fonologické hledisko nám umožňuje vidět stejné řečové jevy jako promluвовé/intonační úseky, přízvukové takty nebo slabiky. Na nejnižší úrovni se gramatická a fonologická organizace jazyka málokdy shoduje, tj. slabika, alespoň v indoevropských jazycích, většinou neodpovídá morfému, ale na úrovních vyšších se jistá shoda předpokládá.

Minimální úrovní, kde je většinou možné konstatovat korelaci mezi gramatickou a fonologickou organizací, je slovo. Pro odlišení fonologicky definovaného slova od slova gramaticky definovaného se používají termíny *fonologické slovo* a *gramatické slovo*, přičemž se mezi nimi nepředpokládá

absolutní shoda (srov. Dixon – Aikhenvald 2003). Je potom pochopitelné, že pokud je termín *fonologické slovo* v souvislosti s češtinou užit, označuje přízvukový takt, jelikož ten je právě takovou jednotkou fonologické organizace, kterou lze vyčlenit mezi slabikou a intonační jednotkou (jež zpravidla odpovídá větě, popř. klauzi).

V následujících odstavcích se pokusíme ukázat, že při popisu fonologické struktury češtiny si jen s pojmy slabika a přízvukový takt nevystačíme a že je nutné vyčlenit další jednotku, která může být konstituentem přízvukového taktu a která zároveň není totožná se slabikou. Tuto jednotku, spíše než přízvukový takt, navrhuje nazývat fonologické slovo.

2. Přízvukový takt je svazek slabik, které se vyznačují určitými vlastnostmi, jež takový svazek odlišuje od svazků jiných. Charakteristickým rysem taktů je přízvučnost jedné a právě jedné slabiky. Tato slabika je oproti ostatním slabikám stejného taktu určitým způsobem zvukově prominentní (jak, to záleží na každém jazyce). Pro češtinu se tradičně předpokládá, že první slabika taktu je přízvučná, ačkoliv fonetikové už mnoho let upozorňují na fakt, že v češtině je přízvučnost první slabiky spíše potenciální a realizuje se obvykle jen při důrazu. Za normálních okolností první slabika nemá výrazně jiné zvukové vlastnosti než ostatní slabiky uvnitř taktu. To, co vyčleňuje jeden takt od taktů jiných, je jeho celková zvuková koherence a především melodický průběh.¹ Experimentálně bylo zjištěno (Palková – Volín 2003; 2004; Palková 2010), že posluchači jsou citliví a dovedou rozpoznat různé konfigurace slabik do taktů, takže například rozpoznají rozdíl mezi *světlo v ní mají* a *světlo vnímají* (jiné hranice taktů) nebo mezi *proti vnějším* a *protivnějším* (jiné počty taktů).

Přízvukový takt tedy není v češtině jen teoretický konstrukt, ale je to jednotka, kterou lze reálně v řečových projevech vyčlenit. Jak už bylo řečeno, právě přízvukový takt bývá označován termínem fonologické slovo, ačkoliv rozhodně neplatí, že přízvukový takt odpovídá gramatickému slovu (viz též §8). V promluvách, které z gramatického hlediska můžeme analyzovat

1 Viz Palková (2012) a tam citovaná literatura. Z uvedených důvodů Palková navrhuje mluvit raději o *mluvním taktu*, jelikož přízvučnost není nutné to, co takty v češtině definuje.

jako posloupnost dvou- a víceslabičných slov, rovnítko mezi takty a slovy většinou platí (např. *Včera / večer / Žofie / psala / dopis.*),² avšak obsahuje-li promluva slova jednoslabičná, velmi často taková slova tvoří takty se svými sousedy. To se netýká jen kategorie slov nazývaných předklonky a příklonky (které jsou obvykle vyjmenovány výčtem, Kosek 2011, 25n), tuto tendenci pozorujeme u všech jednoslabičných slov. Jak poznamenává Palková (2013, 114), promluvy *zato pil / po ránu a zatopil / po ránu* jsou zpravidla nerozlišitelné, což znamená, že v prvním případě *zato* a *pil* tvoří jeden takt, ačkoliv sloveso *pil* není zahrnováno mezi příklonky.

3. Přijmeme-li přízvukový takt jako fonologickou jednotku, musíme si také všimnout jevu, ke kterému dochází uvnitř nebo na hranicích taktů, a to výskytu tzv. rázu neboli glotální okluzívy [ʔ]. Jak známo, tato hláska, jež je tvořena kompletním hlasivkovým závěrem, se může objevit na začátku slov nebo morfémů s počátečním vokálem (srov. *mám* [ʔ] *auto* a *nej*[ʔ] *ostřejší*). Kromě spojení „neslabičná předložka *s, z, k, v* + slovo“ kodifikace spisovné češtiny výslovnost rázu nevyžaduje (VŠČ, 34n) a celkově se zdá být výslovnost rázu omezená (srov. Volín 2012). Je to však jev, se kterým musíme v češtině počítat a jehož výskyt bychom měli být schopni vysvětlit. Výslovnost rázu se navíc doporučuje všude tam, kde by mohlo dojít k nedorozumění, např. u herců (Lukavský 2000, 21).

Jelikož přízvukové takty mohou obsahovat více slov, setkáme se s páry taktů, které jsou od sebe odlišeny jen přítomností rázu:³

(1)	(a)	<i>sok</i> [sok]	(b)	<i>z ok</i> [sʔok]
		<i>suchem</i> [suxem]		<i>s uchem</i> [sʔuxem]
		<i>kosám</i> [kosa:m]		<i>k osám</i> [kʔosa:m]
		<i>faktech</i> [faktex]		<i>v aktech</i> [fʔaktex]
		<i>potokem</i> [potokem]	(b')	<i>pod okem</i> [potʔokem]
		<i>besedy</i> [besedi]		<i>bez Edy</i> [besʔedi]

2 Lomítkem označujeme hranici taktů.

3 Jen u příkladu typu (1b) kodifikace výslovnost rázu vyžaduje; u příkladů typu (1b') není ráz povinný, avšak výrazy se pak realizují jako [podokem] a [bezedi]. U níže uvedených příkladů (2b) není rovněž výslovnost rázu povinná.

Ačkoliv podobných párů nebude mnoho, je možné situaci zobecnit a říct, že existuje rozdíl mezi přízvukovými takty, které obsahují určitou sekvenci hlásek, a takty, které obsahují stejnou sekvenci plus ráz – viz (2).

(2)	(a)	<i>natočit</i> [natočit]	(b)	<i>nadoční</i> [natʔočni:]
		<i>neobaroko</i> [neobaroko]		<i>neobalit</i> [neʔobalit]
		<i>sobec</i> [sobec]		<i>zobecnit</i> [sʔobecnit]
		<i>natužit</i> [natužit]		<i>nadužit</i> [natʔuži:t]
		<i>přetopit</i> [přetopit]		<i>před opicí</i> [přetʔopici:]
		<i>otesat</i> [otesat]		<i>od esa</i> [otʔesa]

Výskyt rázu tedy v příkladech (1b), (1b') a (2b) nelze vysvětlit jen s odkazem na přízvukový takt a slabiku, protože se ráz objevuje uvnitř taktů a uvnitř slabik (srov. [sʔok], kde je ráz součástí iniciály slabiky). Ráz bychom mohli pokládat za realizaci samostatného fonému, ale toto řešení není vhodné, jelikož, jak již bylo zmíněno, výskyt rázu není vždy povinný. Přesto by fonologie měla být schopna rozdíl mezi uvedenými páry postihnout.

Jako nejrozumnější pokládáme chápat ráz jako hraniční signál ve smyslu Trubeckého *Grenzsignale* (Trubetzkoy 1939, 241n), tedy jako zvukový prostředek, kterým mluvčí signalizují hranice mezi jednotkami vyššího řádu. Užití rázu se ostatně v češtině doporučuje v situacích, kdy je vhodné naznačit složenost promluvy (VŠČ 35). Z takového pojetí však nutně vyplývá, že výrazy uvedené pod body (1) a (2) vlevo jsou jednoduché přízvukové takty, zatímco vpravo uvedené výrazy jsou také jednoduché takty, ale složené z menších fonologických jednotek. Tyto jednotky, konstituenty přízvukových taktů, je vhodné nějak pojmenovat a nejpříhodnějším termínem je právě *fonologické slovo*.

4. Nutnost vyčlenit pro češtinu jednotku menší než přízvukový takt není novým poznatkem a ve svém popise ji reflektoval již Kučera (1961), který odlišoval přízvukový takt od fonologického slova. Fonologické slovo je pro něj (*op. cit.*, 58) význam mající lineární segment, který sám o sobě může tvořit přízvukový takt nebo přízvukovou předrážku (např. /a/ ve

věť *Přišel / a / posadil se.*; viz též §8 sub B). Jelikož podle Kučery realizace tzv. pravých předložek (*pod, nad, s, z, před, na* atd.) tuto definici nesplňují, nepokládá je za fonologická slova a vyčleňuje pro ně novou jednotku zvanou *mikrosegment*.⁴

I když Kučera definuje mikrosegmenty fonologicky (*op. cit.*, 65), v samotné analýze češtiny je vymezuje především na základě gramatických kritérií,⁵ což je nekonzistentnost, kterou filosofové nazývají kategoriální chyba. Následně pak například z *ní* obsahuje mikrosegment /z/ a fonologické slovo /ňi/ i přesto, že je zvukově neodlišitelné od *zní*. Stejně budou interpretována následující homofona: *pro rok* oproti *prorok*, *svěží* oproti *s věží* či *svaly* oproti *s valy*.⁶ Je tedy zjevné, že v jeho pojetí se fonologie stává nejen nerealistickou (stanovuje rozdíl tam, kde rozdíl není), ale také závislou na gramatice (bez gramatické znalosti nejsme schopni fonologicky interpretovat například promluvu [zňi:]). Stejně výtky lze bohužel směřovat k většině současné fonologie.

Vrátíme-li se však k našim příkladům pod body (1) a (2), pak můžeme konstatovat, že pro Kučera by tvary ve sloupcích (a) nejspíše odpovídaly jednomu fonologickému slovu, zatímco tvary ve sloupcích (b) by měly strukturu *mikrosegment + fonologické slovo*. S tím můžeme souhlasit jen do té míry, že se příklady ve sloupcích (b) skládají ze dvou fonologických konstituentů menších než přízvukový takt. Jeho pojetí mikrosegmentu je ovšem pochybné a nepoužitelné. Stejnou strukturu by totiž měly nejen příklady zmíněné v předchozím odstavci, tj. z *ní, pro rok, s věží, svaly*, ale i slova jako *spravit, zdělat, vpadnout, vzchopit*, jelikož Kučera (*op. cit.*, 72) pokládá fonologické formy prefixů *s-*, *z-*, *v-* a *vz-* za

4 Následující dialog ukazuje, že předložky *s* a *bez* tvoří samostatné přízvukové takty. Ačkoliv se jedná o zcela běžný jev, není jasné, zda by takové promluvy byly označeny za spisovné.

A: *Dáš si čaj s mlékem nebo bez?*

B: *S.*

A: *S? Vždycky jsi chtěl, aspoň co si pamatuju, bez!*

5 A někdy též i etymologických kritérií: *v* ve slově *vhod* je podle Kučery (*op. cit.*: 80–1 pozn.) mikrosegment, protože *hod* lze spojit se slovem *hodit se*.

6 Příklady jsou převzaty z Kučery (*op. cit.*: 64, 69), příklad *pro rok* × *prorok* je náš, avšak jeho interpretace je v souladu s obdobnými příklady, které uvádí.

mikrosegmenty⁷ a formy tvarů *pravit, dělat, padnout* a *chopit* splňují jeho definici fonologického slova (tj. význam mající lineární segment, který sám o sobě může tvořit přízvukový takt nebo přízvukovou předdrážku; viz výše). Z již uvedených důvodů musíme takovou analýzu zamítnout.

5. Fonologické slovo jakožto jednotka fonologická musí být definováno fonologicky. Fonologie se, na rozdíl od gramatiky, zabývá systémy figur, tedy formálními aspekty znaků abstrahovanými od významu. Gramatická struktura, ať už ze synchronního nebo diachronního hlediska, je pro fonologii irelevantní, pokud není signalizována nějakými zvukovými prostředky. Navrhujeme proto následující definici fonologického slova:

Fonologické slovo je fonologický konstituent v prozodické hierarchii, který je vyčleněn dvěma *dierémy*, a zároveň neobsahuje menší takové konstituenty.

Termínem *dierém* myslíme fonologické prostředky, které signalizují hranice mezi fonologickými jednotkami. Formalizujeme tím fakt, že promluvy jsou na syntagmatické ose zvukově organizovány do určitých celků. Fonologické slovo potom odpovídá takovému úseku promluvy, který neobsahuje zvukové prostředky signalizující jeho složenost, přičemž předpokládáme, že hranice slabik nejsou zvukově signalizované (opak nebyl prozatím přesvědčivě prokázán). Důvod, proč mluvíme o fonologických slovech, pramení z okolnosti, že takto vyčleněné fonologické konstituenty zpravidla odpovídají fonologickým formám slov. Prostředky, kterými jsou hranice fonologických slov signalizovány, jsou specifické pro konkrétní jazyk. Stejně tak je záležitostí jednotlivých jazyků, zda v nich lze fonologická slova vyčlenit – definice totiž neříká nic o univerzálnosti tohoto konceptu.

Definice rovněž nespécifikuje, zda bychom měli odlišovat fonologické slovo od přízvukového taktu. Jak jsme ukázali v §2, v češtině takový rozdíl

7 Není jasné, zda všechny výskyty těchto prefixů, nebo jen některé. Vzhledem k analýze slova *vhod* (viz pozn. 5) nejspíše všechny.

nutný je, avšak v jiných jazycích budou přízvukové takty kvalifikovány jako fonologická slova, tzn. jejich hranice budou dány fonologickými vlastnostmi přízvukových taktů. V češtině je fonologické slovo buď totožné s přízvukovým taktem jako v příkladech (1a) a (2a), nebo je jeho konstituentem jako v příkladech (1b), (1b') a (2b). Druhý případ nastává, pokud přízvukový takt obsahuje prostředky, které lze chápat jako signály hranic fonologických konstituentů, tj. které můžeme konfrontovat s absencí takových prostředků. Kromě rázu se však v češtině objevují ještě další zvukové prostředky, které bychom mohli chápat za manifestace dierému.

6. Za signály hranice fonologických slov je vhodné pokládat i zvukové prostředky, které odlišují následující páry, přičemž se ve všech případech jedná o jeden přízvukový takt:

(3)	(a)	<i>zrcadlit</i> [zřcadlit]	(b)	<i>zrdousit</i> [zrdou̯sit]
		<i>slza</i> [sl̩za]		<i>zlhostejnět</i> [zlhostejnět]
		<i>Tkadlčik</i> [tkadl̩či:k]		<i>předlhůtní</i> [předlhu:tňi:]
		<i>vrtech</i> [vr̩tex]	(b')	<i>v rtech</i> [vr̩tex]
		<i>vlněném</i> [vl̩ňene:m]		<i>v lněném</i> [vl̩ňene:m]

V uvedených příkladech se potýkáme se situací, kdy jsou likvidy /r/ a /l/ mezi dvěma konsonanty slabičné a kdy jsou v obdobném postavení neslabičné. Pokud přijmeme fakt, že uvedené páry jsou foneticky rozdílné (tj. vyslovují se a jsou posluchači vnímány jinak),⁸ pak příklady v pravém sloupci je nejrozumnější vysvětlit jako realizace jednoho přízvukového taktu obsahujícího dvě fonologická slova. Jejich hranice je signalizovaná neslabičností likvid. Gramatiky a popisy češtiny uvádějí, že likvidy jsou neslabičné na začátku slova před konsonantem, avšak příklady (3b), (3b') ukazují, že toto zobecnění bude platit, jen pokud budeme mluvit o začátcích *fonologických* slov.

8 Minimálně likvidy ve slovech *zrdousit* a *zlhostejnět* jsou ve verších hodnoceny jako neslabičné a stejně tak je za neslabičné pokládají mluvčí češtiny. Detaily viz Bičan (2013, 151n; v tisku).

7. Srovnejme dále následující páry, jež jsou také příklady jednoho přízvu-
kového taktu:

(4)	(a)	<i>poctami</i> [poctami]	(b)	<i>podstavec</i> [potstavec]
		<i>počít</i> [poči:t]		<i>podšít</i> [potši:t]
		<i>práce</i> [pra:ce]	(b')	<i>prát se</i> [pra:tse]
		<i>ráčil</i> [ra:čil]		<i>rád šil</i> [rátšil]

Podle pravidel ortoepické výslovnosti spisovné češtiny (VSČ 56) by vpravo uvedené tvary měly být vysloveny s kombinací alveolární okluzíva + sykavka.⁹ S takovými kombinacemi hlásek se v češtině setkáme zpravidla jen ve třech situacích: i) na rozhraní gramatických slov (viz (4b')), ii) na rozhraní předpony a základu slova, popř. další předpony (viz (4b)) a iii) na rozhraní základu slova a přípony (např. *dětský* [detski:], *větší* [vjetši:]). V prvních dvou situacích je taková výslovnost ve spisovné češtině obligatorní, v poslední situaci je možné, a zdá se, že i daleko častější, vyslovit afrikáty (tj. [dɛcki:], [vječi:]); srov. Novotná-Hůrková 1974). Na základě těchto faktů je rozumné pokládat obligatorní výslovnosti kombinace alveolární okluzíva + sykavka za realizace dierému, tedy za hraniční signál fonologických slov. Následně vpravo uvedené příklady budou odpovídat dvěma fonologickým slovům.

8. Uzavřme náš článek zamyšlením nad vztahem mezi gramatickým a fonologickým slovem v češtině. Pro zjednodušení za gramatické slovo budeme považovat slovo ortografické. Ačkoliv netvrdíme, že se jedná o totožné entity, z kritérií uváděných pro češtinu pro vymezení gramatického slova (PMČ 65n; MŠČ 65n) je jasné, že jejich cílem je přiblížit se co nejvíce tomu, co je v pravopise zapisováno mezi dvěma mezerami.

(A) *Gramatické slovo (GS) obsahuje více než jedno fonologické slovo (FS)*. S tímto se setkáme u GS, která mohou být vyslovena s rázem (viz příklady (1b), (2b)) nebo která obsahují neslabičné likvidy mezi dvěma

9 Analogicky by to samé mělo platit pro rozdíl mezi [dz], [dž] a znělými afrikátami [dʒ], [dʒ̥]. S ohledem na omezený výskyt znělých afrikát příklady neuvádíme.

konsonanty (viz příklady (3b)) nebo která obsahují obligatorní kombinaci alveolární okluziva + sykavka (viz příklady (4b)).

Stejně tak několika fonologickým slovům odpovídají kompozita typu *černo-bílý, česko-slovenský*, jelikož tvoří dva přízvukové takty (VŠČ 70, Palková 2012, 347, pozn. 5).

(B) *GS odpovídá FS*. Taková situace nastává především u GS, která se skládají ze dvou a více slabik a ke kterým se zároveň nepojí další, jednoslabičná slova (viz typ C) nebo která neobsahují fonologické prostředky signalizující jejich složenost (viz typ A). Například ve větě *Fonologie češtiny nabízí opravdu mnoho zajímavostí*. budou všechny GS příklady jednoho FS.

Dále samostatným FS budou obvykle odpovídající jednoslabičná GS ve funkci přízvukové předrážky, tj. nepřízvučná jednoslabičná slova na začátku vět před slovy s přízvukem na první slabice (např. *dnes* a *že* v následujících větách: *Dnes večer půjdu do kina.*; *Zapomněl, že musí koupit chleba.*). Ačkoliv nepanuje shoda, zda přízvuková předrážka tvoří samostatný takt nebo se pojí k taktu následujícímu (srov. Ondráčková 1954, 150), od následujícího slova je odlišena dynamicko-melodickým zlomem. Tyto specifické vlastnosti nám dovolují tento typ GS pokládat za samostatná PS.

Samostatným FS budou obvykle odpovídat také jednoslabičná plnovýznamová GS na konci vět, která, jak poznamenává Palková (2013, 110), zde tvoří samostatné přízvukové takty (např. *Zítřa / přijede / domů / sám.*; *Vracel se / domů / každý / den.*). Tzn. stále příklonky jako *se, si, mi, tě* atd. v této pozici ovšem obvykle tvoří takt s předcházejícím slovem.

(C) *GS je součástí PS, tj. PS odpovídá více GS*. Se třetím možným vztahem se setkáme v situacích, kdy více GS tvoří přízvukový takt, přičemž takový takt neobsahuje žádné fonologické signály jeho složenosti, tzn. neobsahuje menší fonologická slova (viz typ A). Jak známo, jednoslabičná GS (nespadající pod typy uvedené pod bodem B) obvykle tvoří přízvukový takt se slovem následujícím (např. *nad Labem, s kolem*) nebo se slovem předcházejícím (např. *chyběla jsi mi, dalo by se to*). Uvedené příklady budou tedy odpovídat jednomu FS.

Literatura

- Bičan, Aleš. 2013. *Phonotactics of Czech*. Frankfurt am Main.
- Bičan, Aleš. V tisku. On the Czech nuclear /r/ and /l/. In: *New Insights into Slavic Linguistics*. Eds. Sylwester Jaworski – Jacek Witkoś.
- Dixon, R. M. W. – Aikhenvald, Alexandra Y. 2003. Word: a typological framework. In: *Word: A cross-linguistic typology*. Eds. R. M. W. Dixon – Alexandra Y. Aikhenvald. Cambridge, 1–41.
- Kosek, Pavel. 2011. *Enklitika v češtině barokní doby*. Brno.
- Kučera, Henry. 1961. *The Phonology of Czech*. 's-Gravenhage.
- Lukavský, Radovan. 2000. *Kultura mluveného slova*. Praha.
- MSČ = *Mluvnice současné češtiny 1*. Praha 2010.
- Nespor, Marina – Vogel, Irene. 1986. *Prosodic Phonology*. Dordrecht.
- Novotná-Hůrková, Jiřina. 1974. K výslovnosti některých souhláskových skupin a tzv. rázu v češtině. *Slovo a slovesnost* 35, 113–20.
- Ondráčková, Jana. 1954. O mluvním rytmu v češtině. *Slovo a slovesnost* 15, 24–9, 145–57.
- Palková, Zdena. 2010. The influence of context on perception of the prosodic word. *Phonetica Pragensia* 12, 7–20.
- Palková, Zdena. 2012. Rytmus řeči a verše v češtině. *Česká literatura* 60, 338–54.
- Palková, Zdena. 2013. Prozodické vlastnosti češtiny ve vztahu k mezislovnému sandhi. In: *K české fonetice a pravopisu. Studie k moderní mluvnici češtiny 5*. Eds. Martin Beneš et al. Olomouc, 106–18.
- Palková, Zdena – Volín, Jan. 2003. The role of F0 contours in determining foot boundaries in Czech. In: *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Vol. 2*. Eds. M. J. Solé et al. Barcelona, 1783–6.
- Palková, Zdena – Volín, Jan. 2010. The influence of the acoustic context on the perception of ambiguous syllable chains. *Phonetica Pragensia* 10, 47–55.
- PSČ = *Příruční mluvnice češtiny*. Praha 1995.
- Revithiadou, Anthi. 2011. The phonological word. In: *The Blackwell Companion to Phonology, Volume II*. Eds. M. van Oostendorp et al. Malden, Mass., 1204–27.

Trubetzkoy, Nikolaj S. 1939. *Grundzüge der Phonologie*. Praha.
Volín, Jan. 2012. Jak se v Čechách „rázuje“. *Naše řeč* 95, 51–4.
VŠČ = *Výslovnost spisovné češtiny* I. 2. vyd. Praha 1967.

Příspěvek vznikl za podpory grantu 13-15361P *Problémy ve fonologii slova v češtině* (GA ČR).